

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 125 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000 i 1290).

Zgodnie z ww. upoważnieniem, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, ogólne przepisy bezpieczeństwa i higieny obowiązujące w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, z uwzględnieniem w szczególności warunków pracy i nauki w czasie pobytu w szkole, w tym w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych oraz w czasie zajęć z wychowania fizycznego, w czasie zawodów sportowych i wycieczek turystycznych, oraz postępowanie w sprawach wypadków uczniów.

Projektowane rozporządzenie zastąpi dotychczasowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia został opracowany w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe i potrzebą dostosowania przepisów do obecnego stanu prawnego.

Przepisy projektu rozporządzenia zostały pogrupowane w pięć rozdziałów:

- 1) przepisy ogólne;
- 2) przepisy dotyczące warsztatów, laboratoriów, pracowni oraz stanowisk szkoleniowych do realizacji praktycznej nauki zawodu;
- 3) przepisy dotyczące wychowania fizycznego, sportu i turystyki;
- 4) przepisy dotyczące wypadków osób pozostających pod opieką szkoły;
- 5) przepisy końcowe.

Ponadto w załącznikach do projektu rozporządzenia zostały określone wzory: rejestru wyjść grupowych, protokołu powypadkowego oraz rejestru wypadków.

Projekt rozporządzenia powtarza dotychczasowe rozwiązania zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, dotyczące:

- 1) obowiązków dyrektora szkoły w zakresie:
 - a) zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole, a także w czasie zajęć organizowanych poza nią,
 - b) prowadzenia kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, sprzętu oraz sporządzania dokumentacji pokontrolnej,
 - c) zawieszenia zajęć szkolnych na czas oznaczony, w przypadkach określonych w projekcie,
 - d) zapewnienia przeszkolenia nauczycieli w zakresie udzielania pierwszej pomocy,
 - e) zapewnienia uczniom właściwego wyposażenia, nadzoru i bezpiecznych warunków pracy na rzecz szkoły i środowiska,
 - f) powiadamiania właściwych osób i organów o wystąpieniu wypadku,
 - g) czynności związanych z wystąpieniem wypadku, w tym zabezpieczenia miejsca, powołania zespołu, prowadzenia rejestru, ewaluacji przyczyn wypadków;

- 2) warunków techniczno-organizacyjnych związanych ewakuacją osób;
- 3) ogólnych wytycznych bezpieczeństwa podczas prowadzenia prac remontowych, instalacyjnych oraz naprawczych;
- 4) wymogów technicznych, jakie musi spełniać szkoła w zakresie: nawierzchni, instalacji, oświetlenia, szlaków komunikacyjnych, ogrodzenia, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, sieci wodociągowej, schodów, wentylacji i ogrzewania, sprzętów, w tym warunków w kuchni i jadalni;
- 5) oznakowania i zabezpieczania miejsc pracy i pomieszczeń, do których dostęp jest wzbroniony dla osób nieuprawnionych;
- 6) warunków prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, sportu i turystyki i organizowania zajęć, imprez i wycieczek, w tym zapewnienia opieki, dostosowania stopnia trudności i intensywności do aktualnej sprawności i wydolności uczniów, prawidłowego zabezpieczenia sprzętów i urządzeń do ćwiczeń;
- 7) szczegółowych rozwiązań w sytuacji wypadków osób pozostających pod opieką szkoły, w tym obowiązku udzielenia pierwszej pomocy, procedury postępowania powypadkowego, składu i obowiązków zespołu powypadkowego;
- 8) uprawnienia organu prowadzącego szkołę do zawieszenia zajęć na czas oznaczony.

W projekcie rozporządzenia znalazły się nowe regulacje dotyczące:

- 1) obowiązku rejestrowania wyjść grupowych, które nie są wycieczkami. Wzór rejestru został określony w załączniku nr 1 do projektu rozporządzenia. W rejestrze będą wpisywane m.in.: cel wyjścia, miejsca zbiórek, a także osoby odpowiedzialne za opiekę nad uczniami. Wpisy w rejestrze wyjścia grupowego będą wymagały akceptacji dyrektora szkoły. Do prowadzenia rejestru dyrektor może upoważnić inną osobę. Do wycieczek szkolnych stosuje się kartę wycieczki określoną w § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. poz. 1055);
- 2) obowiązku uwzględnienia w planie zajęć dydaktyczno-wychowawczych realizacji zajęć wymagających intensywnego wysiłku umysłowego nie później niż na szóstej godzinie zajęć w danym dniu.

Wg. wykresu A. Janczewskiego¹ efektywność pracy ucznia zaczyna się łagodnie zmniejszać już od 4 godziny lekcyjnej, natomiast na 6 lekcji intensywnie spada. Główny Inspektorat Sanitarny² wskazuje, że uczniowie powinni mieć równomiernie rozłożenie zajęć, nie więcej niż 6-7 godzin dziennie;

- 3) wprowadzenia minimalnego czasu trwania przerw (co najmniej 10 minut) oraz dostosowania ich do potrzeb uczniów. Dyrektor szkoły w tej kwestii będzie obowiązany zasięgnąć opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego, gdyż długość przerw powinna być racjonalnie dostosowana do potrzeb społeczności szkolnej, np. umożliwiać spożycie drugiego śniadania i obiadu. Ponadto, uczniom podczas przerwy należy zapewnić opiekę.

Na podstawie opracowania *Education at a Glance 2017 OECD Indicators* w krajach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju minimalna długość przerwy na ogół

¹ Janczewski A., Korczak Z., Popielarska A. *Rozwój i zdrowie ucznia* Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa

² Główny Inspektorat Sanitarny Departament Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia *Poradnik do oceny higieny procesu nauczania – uczenia się w szkole podstawowej*, Warszawa 2010

wynosi 10-15 minut, aby umożliwić uczniom zmianę sali lekcyjnej oraz uwzględnić realizację potrzeb fizjologicznych. Zgodnie z *Poradnikiem oceny higieny procesu nauczania – uczenia się w szkole podstawowej* Głównego Inspektora Sanitarnego 10 minutowe przerwy pomagają w odreagowaniu zmęczenia wywołanego dłużej trwającym skupieniem;

4) konieczności informowania kuratora oświaty o zawieszeniu zajęć.

Ponadto, zmieniony został przepis dotyczący zapewnienia możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów w pomieszczeniach szkoły. W projekcie rozporządzenia (§ 5) jednoznacznie określono obowiązek dyrektora szkoły w zakresie zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych. Rozwiązanie to powinno spowodować skuteczniejsze egzekwowanie prawa ucznia i ograniczyć problemy z nadmiernym obciążeniem układu mięśniowo-szkieletowego negatywnie wpływającym na rozwój dziecka.

Rozszerzono grupę osób, które powinny odbyć szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Dotychczas przepisy wymieniały nauczycieli, w tym m.in. prowadzących zajęcia w warsztatach, laboratoriach i zajęcia wychowania fizycznego. Obecnie, aby zwiększyć bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole także pozostali jej pracownicy powinni być przygotowani do udzielania pierwszej pomocy (§ 20 ust. 2). Dodatkowo, regulacja ta jest spójna z § 40 projektu rozporządzenia, który obliguje osoby, które powzięły wiadomość o wypadku ucznia będącego pod opieką szkoły, do podjęcia stosownych działań, w tym udzielenia pierwszej pomocy. W sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia niewątpliwie największe znaczenie ma czas udzielenia poszkodowanemu pomocy, dlatego tak istotne jest, by każdy z pracowników, który znajdzie się najbliżej osoby potrzebującej pomocy, umiał zareagować w danej sytuacji.

Dodatkowo, w projektowanym rozporządzeniu:

- 1) zmieniono przepis dotyczący zabezpieczenia przed poślizgiem przejść na terenie szkoły (§ 8 ust. 5). W czasie zimowych warunków atmosferycznych szkoły mogą użyć środków adekwatnych do potrzeb w celu zabezpieczenia przed poślizgiem, a nie tylko piasku, jak dotychczas;
- 2) uszczegółowiono przepis dotyczący zapewnienia w szkole dostępu do wody spełniającej wymagania dla wody zdatnej do picia (§ 10 ust. 3). W przypadku braku sieci wodociągowej, nadal obowiązkiem szkoły będzie zapewnienie innego źródła wody zdatnej do picia. Uczeń przebywający pod opieką szkoły nie ma możliwości dowolnego opuszczania jej w celu zakupu wody. Dodatkowo, regulacja ta może wpłynąć na zmianę nawyków żywieniowych uczniów przez zastępowanie słodzonych napojów wodą;
- 3) uszczegółowiono warunki dotyczące zabezpieczenia pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia, przed czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, np. wilgocią i nasłonecznieniem (§ 16 ust. 1). Regulacja ta ma na celu wyeliminowanie niekorzystnych warunków, które mogą negatywnie wpływać na zdrowie uczniów;
- 4) uszczegółowiono dotychczasowe przepisy dotyczące możliwości zawieszenia zajęć przez dyrektora szkoły w przypadku zdarzeń, które mogły zagrozić zdrowiu uczniów. Wśród nich wyodrębniono: negatywne skutki zdarzeń atmosferycznych oraz przekroczenie w powietrzu dopuszczalnych poziomów substancji szkodliwych (§ 18 ust. 2 pkt 2 lit. b);

- 5) poszerzono zakres obowiązywania zasad zachowania bezpieczeństwa w przypadku korzystania z obszarów wodnych w ramach zajęć (§ 33). Obecnie będą one obowiązywać nie tylko w stosunku do wycieczek, ale także zajęć wychowania fizycznego, zajęć sportowych oraz imprez organizowanych przez szkołę, lub w których szkoła bierze udział. Uczestnicy pływając i uprawiając sport lub rekreację mogą przebywać wyłącznie na wyznaczonych obszarach wodnych z zachowaniem bezpieczeństwa. Wskazano również obowiązek zapewnienia stałego nadzoru ratownika wodnego lub ratowników wodnych oraz ustawiczny nadzór opiekuna lub opiekunów ze strony szkoły;
- 6) doprecyzowano katalog zachowań zabronionych podczas zajęć i wycieczek (§ 34). Nie wolno korzystać z obiektów pływających, np. łodzi, kajaków, rowerów wodnych, podczas silnych wiatrów, burzy i deszczy nawalnych, jak również wchodzić na zamrożone powierzchnie rzek, stawów, jezior i innych zbiorników wodnych (§ 36);
- 7) wskazano warunki, które muszą spełniać strzelnice organizowane w szkołach (§ 37). Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1839, z późn. zm.) broń palna oraz inna broń zdolna do rażenia celów na odległość może być używana w celach szkoleniowych i sportowych tylko na strzelnicach. Strzelnice oraz ich regulamin muszą być zgodne z przepisami ww. ustawy. Zajęcia na strzelnicy może prowadzić osoba, która spełnia warunki zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 46 ust. 3 wymienionej ustawy. Uczniów przed przystąpieniem do strzelania z broni sportowej zaznajamia się z zasadami korzystania ze strzelnicy i bezpiecznego obchodzenia się z bronią;
- 8) określono termin na sporządzenie i doręczenie protokołu powypadkowego osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego (§ 45 ust.1). Protokół sporządza się w ciągu 21 dni, a doręcza niezwłocznie. Projekt przewiduje także możliwość wydłużenia tego terminu w zależności od uzasadnionych okoliczności. Jedynie w uzasadnionych przypadkach protokół powypadkowy może być sporządzony w późniejszym terminie (ust. 2). W projekcie zawarty został również katalog otwarty zakresu zastrzeżeń jakie mogą być zgłaszane do protokołu.

Proponuje się, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia. Dodano przepis przejściowy pozwalający szkołom na dostosowanie się do wymagań wynikających z § 4 ust. 2, § 13 ust. 3 i 4 oraz § 20 ust. 2 w terminie do dnia 1 marca 2019 r. Termin ten umożliwi dostosowanie organizacji pracy szkoły i placówki w zakresie zmiany planu zajęć dydaktyczno-wychowawczych w drugiej połowie roku szkolnego 2018/2019, tj. po zakończeniu ferii zimowych.

Rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych podlegających notyfikacji na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej (www.men.gov.pl) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów określających warunki wykonywania działalności gospodarczej, w związku z powyższym nie ma konieczności stosowania przepisów

uchwały nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednoczenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M. P. poz. 205).

Projekt rozporządzenia nie wywiera wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowane rozporządzenie nie podlega przedstawieniu organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanego rozporządzenia środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.